

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

PUNTE

--

**JAARLIKSE NASIONALE ASSESSERING 2014
GRAAD 9 AFRIKAANS EERSTE ADDISIONELE TAAL
TOETS**

PUNTE: 80

TYD: 2 UUR

PROVINSIE _____

STREEK _____

DISTRIK _____

NAAM VAN SKOOL _____

EMIS-NOMMER (9 syfers)

--	--	--	--	--	--	--	--	--

KLAS (bv. 9A) _____

VAN _____

NAAM _____

GESLAG (✓)

SEUN	
-------------	--

DOGTER	
---------------	--

GEBOORTEDATUM

C	C	Y	Y	M	M	D	D
---	---	---	---	---	---	---	---

Hierdie toets bestaan uit 21 bladsye, die voorblad uitgesluit.

Instruksies aan leerders:

1. Die onderwyser sal jou deur die praktiese oefening lei voordat jy met die toets begin.
2. Beantwoord al die vrae.
3. Lees al die instruksies aandagtig deur.
4. Die tydsduur van die toets is 2 uur.
5. Skryf netjies en leesbaar.

Praktiese voorbeeld

Omkring die letter van die korrekte antwoord.

Watter land word deur die sokkerspan Bafana Bafana verteenwoordig?

- A Australië.
- B Suid-Afrika.
- C Kameroen.
- D Nigerië.

Jy het die vraag korrek beantwoord as jy die letter **B** omkring het.

Die toets begin op die volgende bladsy

AFDELING A: BEGRIPSTOETS

Lees die onderstaande koerantartikel en beantwoord die vrae wat volg.

Gesonde Leefstyl

- 1 Die winter het ons lywe negatief verander. Ja! Die heerlike bredies, watertand, sagte broodrolletjies saam met verskillende soorte sop en 'n oormaat van tee en koffie. Nou is dit tyd om dit alles te laat staan en aksie te neem om daardie lywe weer reg te kry vir die somer.
- 2 Makliker gesê as gedoen. Jy was gewoon om lekker snoesig in jou bed te lê en verskonings uit te dink oor hoekom jy nie hoef op te staan nie. Ek noem dit ons winterhibernerig! Wel, hier is 'n skrikwekkende feit wat jou uit die bed kan jaag, twee uit elke drie mense sal sonder twyfel 2 kilogram gedurende die winter optel!
- 3 Jy vra waarom of hoe dit gebeur het? Wel, gedurende die winter smag ons almal na warm trooskos wat ons warm en goed laat voel. Dink net aan al die tee en koffie wat jy per dag drink, 'n minimum van 4 koppies per dag met 2 teelepels suiker en melk ... mmm dáár is baie kalorieë! Bredies is vol nuttelose kalorieë en bevat hopeloos te veel koolhidrate; daarmee saam word daar ook nie genoeg geoefen nie. Indien ons al die faktore in ag neem, voorspel dit net een ding: MOEILIKHEID!
- 4 Die vraag is nou wat ons kan doen om ons liggame vir die somer reg te kry. Jou liggaam het water nodig om al die voedingstowwe na die verskillende selle te vervoer en dit help jou niere en lewer om afvalstowwe uit te skei. Water help om jou liggaamstemperatuur te reguleer en om jou gewigte en organe te beskerm. Om koue water in die winter te drink, is nie baie aangenaam nie – dus sal jou vloeistof-inname in die koeler maande afneem. As dit warmer word, is dit 'n goeie tyd om jou vloeistof-inname te vermeerder.
- 5 Probeer om ses tot agt glase water per dag te drink. Dit is goed vir jou. Ander vloeistowwe soos melk, tee, koffie en sap kan as 'n aanvulling dien. Begin nou, stap na die waterverkoeler of kraan en kry 'n glas water om te drink. As jy een tot twee glase water, 30 tot 60 minute voor jou hoofmaal drink, sal dit jou voedsel-inname beperk. Dit sal help om jou gewig te beheer.
- 6 Dis belangrik om jou gewig te beheer deur die regte kos te eet. Vrugte en groente is 'n uitstekende bron van vitamienes, noodsaaklike minerale, vesel en baie antioksidante. Dit hoef nie ingewikkeld te wees om vrugte en groente te eet nie – eet net meer waarvan jy hou. Kies vars vrugte saam met jou muesli, vars slaai vir middagete, gevriesde groente vir 'n vinnige ete gedurende die week. 'n Vrugtesmoothie gemaak van piesang en bessies kan 'n heerlike versnappering wees. As jy nie van die vrugte en groente hou wat in seisoen is nie en jy kan vrugte en groente wat buite seisoen is bekostig, koop dit dan. Dit is nie belangrik wat jy in jou vrugtebak het nie, maar wat jy eet.
- 7 Voedsel is een van die groot plesiere in die lewe, maar dit is belangrik om gesonde kos te eet!

Aangepas uit *Aspen Tydskrif*, volume 1.4

1. Omkring die letter van die korrekte antwoord.

Die artikel gee belangrike inligting oor die winter.
Kies die sin wat die inligting in die teks die beste beskryf.

- A Die artikel vertel die leser oor verskillende leefstyle.
- B Die artikel vertel die leser oor gesondheidsprobleme in die winter.
- C Die artikel vertel die leser oor gesonde leefstyle.
- D Die artikel vertel die leser oor heerlike gesonde bredies. (1)

2. Gebruik die teks en beantwoord die vrae wat volg.

2.1 Is die volgende stelling 'n FEIT of OPINIE? Gee 'n rede om jou antwoord te bewys.

"Jou liggaam het water nodig om al die voedingstowwe na die verskillende selle in jou liggaam te vervoer en dit help jou niere en lewer om afvalstowwe uit te skei." (par. 4)

(2)

2.2 Haal 'n sin aan uit paragraaf 2 aan wat bewys dat mense gewig optel gedurende Mei tot Julie.

(2)

3. Omkring die letter van die korrekte antwoord.

3.1 Wat verstaan jy onder die volgende stelling: "Die winter het ons lywe negatief verander"? (par. 1)

- A Mense neig om gedurende die winter gewig op te tel.
- B Mense neig om gedurende die winter gewig te verloor.
- C Mense is gelukkig omdat dit winter is.
- D Mense slaap die hele dag gedurende die winter. (1)

3.2 ". . . gedurende die winter smag ons almal na warm trooskos wat ons warm en goed laat voel." (par. 3)

Wat sê die skrywer oor mense se gewoontes in die winter?

Kies die beste verduideliking.

- A Die mense hou daarvan om op plekke te wees waar hulle warm en gemaklik voel.
- B Die mense voel tevrede wanneer hulle 'n warm maaltyd gedurende die winter geniet.
- C Die mense voel teleurgesteld wanneer die kos koud bedien word.
- D Die mense raak oorgewig as hulle kos eet wat hulle nie veronderstel is om te eet nie.

(1)

4. Wat bedoel die skrywer as hy sê: "Vrugte en groente is 'n uitstekende bron van vitamienene"? (par. 6)

(2)

5. Omkring die letter van die korrekte antwoord.

Identifiseer die hoofsin (hoofgedagte) in paragraaf 5 in die artikel.

- A Jy moet een tot twee glase water, 30 tot 60 minute voor jou hoofmaal drink.
- B Drink 6–8 glase water per dag.
- C Drink 'n glas koue water 30–60 minute na 'n hoofmaaltyd.
- D Drink vloeistowwe soos melk, tee, koffie en vrugtesap as aanvulling.

(1)

6. Verwys na die artikel.

- Som paragraaf 2-6 in vyf sinne (60 woorde) op.
- Gebruik slegs 60 woorde.
- Gebruik jou eie woorde.
- Gebruik volsinne.
- Dui die aantal woorde aan die einde van die opsomming aan.

6.1 _____

6.2 _____

6.3 _____

6.4 _____

6.5 _____

Aantal woorde: _____ (5)

7. Omkring die letter van die korrekte antwoord.

7.1 Wat beteken die woord "watertand" in die konteks van die paragraaf?

(par. 1)

- A Sappig
- B Smaaklik
- C Koud
- D Warm

(1)

7.2 Gee die ANTONIEM (teenoorgestelde betekenis) van die onderstreepte werkwoord.

". . . verminder jou voedsel-inname . . ."

- A afname
- B staak
- C vermeerder
- D verlaag

(1)

8. Omkring die letter van die korrekte antwoord.

In die artikel lees ons van 'n gesonde leefstyl. Wat kan lesers doen om 'n gesonde leefstyl te handhaaf?

- A Mense moet 'n gesonde leefstyl toepas.
- B Mense moet meer gereeld oefen.
- C Mense moet vrugte en groente eet.
- D Mense se lywe word swaar gestraf in die winter.

(1)

TOTAAL AFDELING A: 18

AFDELING B: TAALLEER

9. Daar is ses spel- en taalfoute in die onderstaande teks. Skryf die foute in die onderstaande spasies neer. Skryf die foute en die korreksie neer.

Ons het vir baja jare weggebly van heerlike avokadopere want dit het "vetgemaak" – die goeie nuus is dat dit stampvol gesonde voedingstofwe is en as jy gelukkig is, kan jy selfs gewig verloor.

Natuurlike ongeprosesseerde plantfette is noodsaaklik vir die liggaam en avokadopere bevat genoeg daarvan – minus die cholesterol. Jy sal in die algemeen gesonder voel en makliker gewig verloor

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____

(6)

10. Verander die onderstaande sin na die direkte rede. Begin die sin soos aangedui.

Die skrywer het gesê dat hulle liggame water nodig het om die voedingstowwe na die selle te neem.

Die skrywer het gesê: " _____

(2)

11. Beantwoord die volgende vrae.

11.1 Skryf die sin in die verlede tyd. Begin die sin soos aangedui.
Gedurende die winter eet gesonde mense vrugte en groente.

Gedurende die winter _____
_____ (1)

11.2 Skryf die sin in die toekomstige tyd. Begin die sin soos aangedui.
Vrugte en groente is vandag 'n uitstekende bron van vitamienes.

Môre _____
_____ (1)

12. Skryf die sin oor en kies die korrekte werkwoord tussen hakies.

Almal se vloeistof-inname (verminder/verkort) gedurende die koeler
maande.

(1)

13. Identifiseer die onderstreepte woordsoort in die sin.

Bv. Die hond byt die kat.

Antwoord: Selfstandige naamwoord

Gesondheidsbewuste mense is sensitief oor hulle gewig.

(1)

14. Vorm 'n saamgestelde sin deur die twee sinne te verbind met die voegwoord tussen hakies.

Vars vrugte en groente is gesond. Water verminder voedselinname.
(terwyl)

_____ (1)

15. Skryf die sin in die lydende vorm.

"Water beheer die liggaamstemperatuur." (par. 4)

Die liggaam _____ (2)

16. Voltooi die sin deur die regte voorsetsel in te vul.

Die meeste tieners word aangemoedig _____ gesond te eet. (1)

17. Skryf die korrekte vorm van die bywoord tussen hakies neer.

Die vetinhoud van voedsel is (verwar) vir ouers sowel as tieners.

_____ (1)

18. Skryf die korrekte versamelnaam vir die woord tussen hakies.

Jy hoef nie 'n _____ piesangs te eet om gesond te bly nie. (1)

19. Skryf die meervoud van die woord tussen hakies.

Jy kan vrugte en groente in alle (seisoen) eet.

_____ (1)

20. Omkring die letter van die korrekte antwoord.

Identifiseer die hoofsin in die onderstaande sin.

Gesonde mense drink elke dag in die winter water.

- A Mense drink water.
- B Mense drink elke dag water.
- C Mense drink in die winter water.
- D Mense drink.

(1)

21. Bestudeer die woordeboekinskrywing en beantwoord VRAAG 21.1 - 21.4.

gesond [ge-sond] byvoeglike naamwoord, bywoord (gesonde, gesonder, die gesondste)
1 nie siektes hê nie: *die dokter het vir hom medisyne gegee om hom gesond te maak.*
2 wat help dat 'n mens nie siek word nie: *sy eet altyd gesonde kos.* ♦ *Dit is gesond om baie vrugte te eet.*
Oorsprong: Duits

21.1 Watter woordsoort is die woord "gesond"?

(1)

21.2 Wat is die betekenis van die woord "gesond" na aanleiding van die woordeboekinskrywing?

(1)

21.3 Voltooi die volgende sin deur die korrekte vorm van die woord tussen hakies te gee.

Thandi is (gesond) _____ as John.

(1)

21.4 Uit watter taal kom die woord "gesond" oorspronklik?

(1)

(24)

Visuele geletterdheid – Advertensie

22. Bestudeer die onderstaande advertensie en beantwoord die vrae.

TWEE VLIEË MET
EEN KLAP

TWO IN ONE DIET

Splinternuut in SA

Twee gewigsverlies oplossings in een boks. Tweekeer so effektief.

Dr Oz se, "...White kidney bean extract Stops carbs turning into sugar... Take with every starchy meal"

**BLOK EN VERLAM KOOLHIDRATE¹ +
VERBRAND EN VAL GESTOORDE LIGGAAMSVET AAN²**

22.1 Omkring die letter van die korrekte antwoord.

Wie het die advertensie geplaas?

- A Dr Oz
- B Block Carbs
- C Two in one diet
- D Burn Fat

(1)

22. 2 Omkring die letter van die korrekte antwoord.

Wie is die teikenmark van die advertensie?

- A Honger mense
- B Gesondheidsbewuste mense
- C Ondervoede mense
- D Ambisieuse mense (1)

22.3 In die advertensie is die frase "**BLOK EN VERLAM KOOLHIDRATE +**" in vetdruk (bold) en die lettergrootte is ook groter. Hoekom dink jy is dit in hierdie formaat geskryf?

_____ (2)

22.4 Wat is die slagspreuk van die advertensie?

_____ (1)

22.5 Omkring die letter van die korrekte antwoord.

Watter beskrywing pas die beste by "Twee keer so effektief"?

- A Dit werk dubbeld so vinnig.
- B Dit maak jou maer.
- C Jy moet elke dag die pille drink.
- D Suiker verbrand stadig. (1)

Visuele geletterdheid – Strookiesprent

23. Die strookiesprent handel oor 'n gesprek tussen twee vriende. Bestudeer die strookiesprent en beantwoord die vrae.

- 23.1 Met verwysing na raampie 1, gee 'n rede waarom die woord "NUWE" in hoofletters geskryf is.

_____ (1)

- 23.2 Skryf "Ek't" voluit. (raampie 1.)

_____ (1)

- 23.3 Omkring die letter van die korrekte antwoord.

Beskryf die toon van die luisteraar se stem (raampie 2) wanneer sy van die ander persoon se dieet hoor.

- A gelukkig
- B ergerlik
- C verras
- D tevrede

(1)

23.4 Wat maak die nuwe dieet anders as ander diëte?

(1)

23.5 Dink jy Lola sal 'n rou dieet volg? Gee 'n rede vir jou antwoord.

(1)

Literatuur – Poësie

24. Lees die onderstaande gedig en beantwoord die vrae.

My hart is 'n hamburger

Deur Jaco Jacobs

1. Ek spaar vir 'n kitaar om my songs
2. vir jou te speel. My sad en silly songs
3. wat ek net vir jou wil sing. Dis die enigste
4. rede waarom ek naweke waiter.
5. Maar vroeër vanaand was jy
6. onverwags saam met
7. hom
8. hier by die Spur en sommerso
9. on the spur of the moment het ek
10. my hart in 'n hamburger bun voor jou
11. neergesit (tjips, geen uieringe) en gesê:
12. "Lekker eet."

Uit Toulopers – verse vir tieners, saamgestel deur Jaco Jacobs.

24.1 Omkring die letter van die korrekte antwoord.

In reël 1 "Ek spaar vir 'n kitaar om my songs ..." is die onderstreepte letters 'n voorbeeld van ...

- A rym.
- B assonansie.
- C ritme.
- D alliterasie.

(1)

24.2 Omkring die letter van die korrekte antwoord.

In reël 2 "my sad en silly songs ..." is die onderstreepte letters 'n voorbeeld van ...

- A rym.
- B alliterasie.
- C ritme.
- D vergelyking.

(1)

24.3 Hoekom het die ek-spreker by die Spur gewerk?

(1)

24.4 Omkring die letter van die korrekte antwoord.

Wat beteken die woorde " ... het ek

my hart in 'n hamburger bun voor jou
neergesit ..."? (versreël 9 - 11)

- A Die meisie hou van die spreker.
- B Die spreker hou van die meisie.
- C Die spreker hou van 'n hamburger.
- D Die meisie het 'n hamburger bestel. (1)

24.5 Skryf **twee** woorde uit reël 1 neer wat rym.

_____ (1)

24.6 Verduidelik in jou eie woorde wat die boodskap is wat die spreker wil oordra.

_____ (2)

TOTAAL AFDELING B: 42

AFDELING C: LANGER TRANSAKSIONELE SKRYFSTUK

25. Skryf 'n brief van waardering aan 'n vriend of familielid wat jou gehelp het met goeie advies oor gesonde eetgewoontes.

- Beplan die brief om die persoon te bedank.
- Beplan die brief op die aangehegte bladsy.
- Die lengte van die brief moet ongeveer 100-120 woorde wees.
- Skenk aandag aan die formaat en inhoud.
- Lees weer deur en redigeer jou brief.
- Skryf die finale skryfstuk op die aangehegte bladsy.

Dink aan die volgende wanneer jy jou brief beplan:

- **Die doel:** jy skryf 'n brief om jou waardering vir hulp en advies te toon. Bedank die persoon en verduidelik hoe hy jou gehelp het.
- **Hoof en ondersteunende gedagtes:** beskryf waarmee hy jou gehelp het en gee besonderhede oor die advies wat hy jou gegee het en hoe dit jou lewe verander het.
- **Taal:** gebruik gepaste taal wat respek betoon en wys dat jy dankbaar is, bv.
Ek is so dankbaar dat jy dit voorgestel het ...
Ek is baie bly dat jy daarop aangedring het ...
- **Sinstrukture:** maak gebruik van lang en kort sinne sodat jou skryfwerk vloei en dat dit klink of jy met die persoon praat vir wie jy skryf.
- **Skenk aandag aan voornaamwoorde:** gebruik "jou", "jy" en "jouself" wanneer jy die persoon aanspreek in jou brief. Gebruik "ek", "my" en "myself" wanneer jy van jouself praat.

(20)

TOTAAL AFDELING C: 20

A large rectangular area containing 30 horizontal lines, intended for writing or drawing.

